

Herrestad

Besiktning av kalkmåleri 2014-05-14
Gunnar Nordanskog & Eva Ringborg

Bild 1: interiör mot öster

Sammanfattning och åtgärdsförslag

Målningar ovan valv

De romanska målningarna ovan på långhusets östvägg ovan valvet dateras till 1100-talet. De är mycket fragmentariska och kan lätt förbises. Färgskikten är stabila men putsen har ställvis öppna sprickor.

Åtgärd: uppmärksamhet vid alla arbeten på vinden. Eventuell kantsäkring av putsen och bortstädning av fågelbon, i samråd med konservator.

Sprickbildning

Kalkmåleriet i kyrkorummet är stabilt, men det finns ett fint nät av sprickbildningar som behöver hållas under uppsikt. Stolar på läktaren förvaras lutade mot en valvribba.

Åtgärd: Justera placeringen av stolarna på läktaren.

Klimat

Efter återkommande insektsangrepp installerades en sorptionsavfuktare på läktaren 2011. Dess påverkan på kalkmåleriet är inte klarlagt.

Övrigt

Dörren till predikstolen har en stor spricka i träet, som riskerar att fläkas upp (se bild 10).

Kontakta konservator för åtgärd så snart som möjligt.

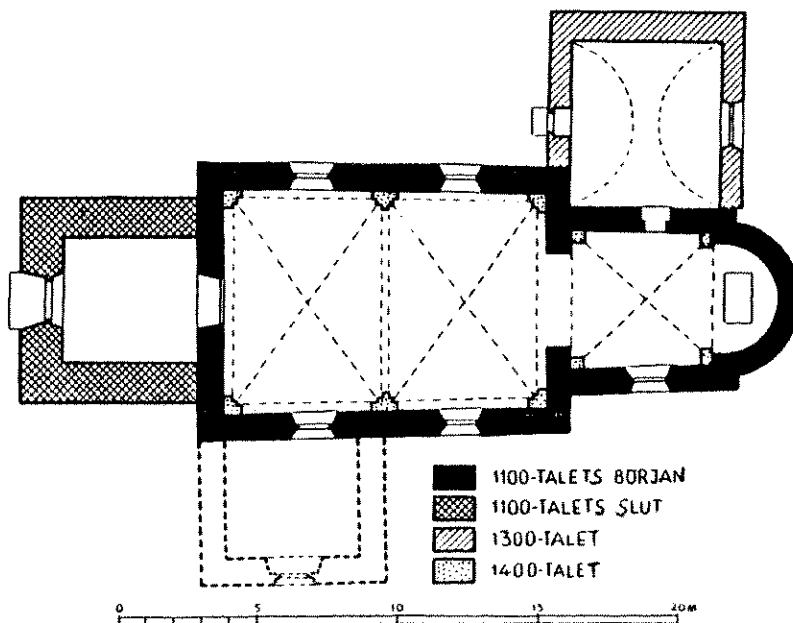

Bild 2: plan av kyrkan (ur Boström & Eriksson 2012)

Valvens måleri

Långhusets valv från början av 1400-talet är försedda med måleri från samma århundrade. Det överkalkades troligen 1702 men framtogs och förstärktes 1946. Valvribborna är försedda med svart-röda ränder, och över dem löper en vågbandsdekor med spirande trebladiga växter. I valvmitten finns lite större emblematiska växtdekorationer och slutstenarna är målade med blomdekor.

Valvbågen längst mot öster är dekorerad med små träd av en annan karaktär än den emblematiska bladdekoren, med små frukter under grenarna. Även dessa träd är schablonartade.

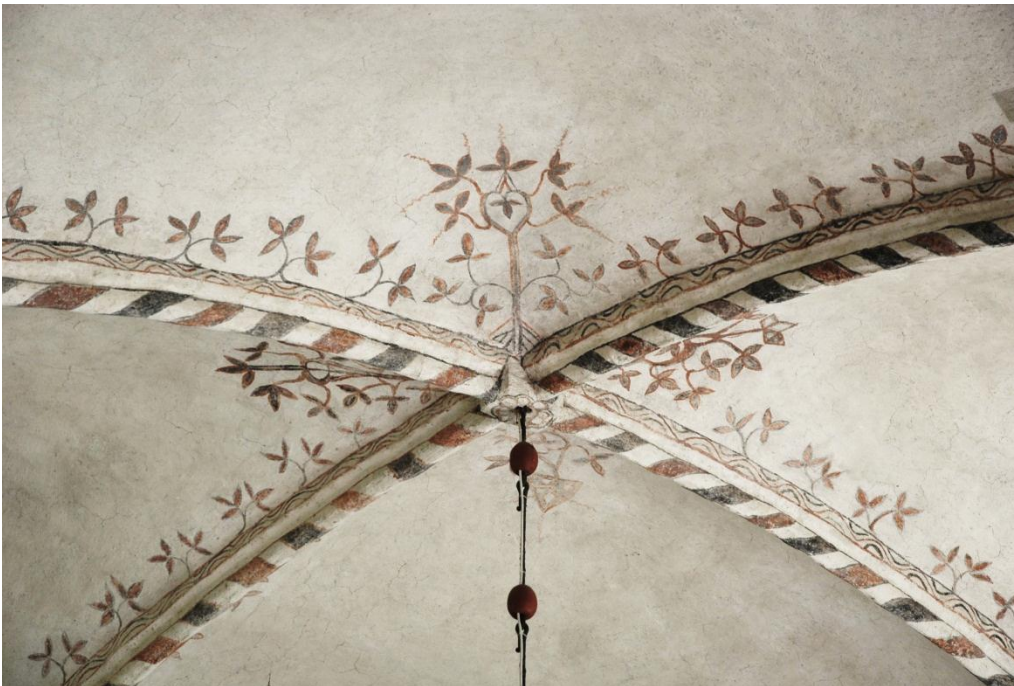

Bild 3: östra långhusvalvet.

Valvens skvallerhål är markerade med röda och svarta streck. Skvallerhålen är öppna och luftar upp till vinden, där stenar har lagts upp på ett omsorgsfullt vis för att hindra dem från att sättas igen. Detta är en avsevärd förbättring jämfört med situationen vid Sten Petersons inventering 2003.

Bild 4: skvallerhålen på varsin sida om en valvribba.

Bild 5: skvallerhålen från långhusvinden, med upplagda stenar.

Måleriet är i gott skick. På läktaren står dock ett antal fällstolar lutade mot valvet och riskerar att nöta på måleriet om de hanteras ofta. Stolarna bör ställas så att de inte kommer i kontakt med måleriet.

Bild 6: stolar vid läktarvalvet.

Långhusvinden

På långhusets östvägg ovan valven finns bevarad puts från 1100-talet med svaga spår av kalkmåleri i gröna och svarta färgskiftningar. Närmare undersökningar kan möjligen avslöja mer av vad målningarna en gång har föreställt, men nu är det mest de svarta konturlinjerna som syns, medan färgerna bara kan urskiljas i god dagsljusbelysning. I starkt släpljus kan man se att putsen på sina ställen har öppna sprickor. Putsen kan lätt falla av och får inte vidröras.

Bild 7: östra långhusväggen ovan valv.

Bild 8: släpljuset avslöjar sprickor i 1100-talsputsen.

En elkabel som har dragits genom muren och fått ett putssjok att falla bort visar att omedvetenheten om målningarna är den största faran för deras bevarande. Vidare finns det ett flertal fågelbon på vinden, och den nedskräpning det medför är ett långsiktigt problem. Om möjligt bör fåglarnas tillträde till vinden begränsas med nät och på sikt bör fågelbona städas bort. Detta måste dock göras i samråd med antikvarie och konservator.

Bild 9: elkabel som dragits igenom långhusets östmur.

Bild 10: skada på predikstolsdörren, bör åtgärdas av konservator.

Rapport sammanställd av Gunnar Nordanskog 2014-06-17. Granskad av Eva Ringborg

Källor

ATA konserveringsrapport Herrestad, dnr 3708/88.

Boström, R & Eriksson, J 2012: *Herrestads kyrka*. Linköpings stifts kyrkobeskrivningskommitté.

Peterson, Sten 2003: *Kalkmåleriinventering*, Linköpings stift.